

# Spis treści

Wprowadzenie / 13

## Część I. Jak przemawiać publicznie i krytycznie słuchać

---

### 1. Odpowiedzialność mówcy w czasach podziałów społecznych / 20

Funkcje społeczne wystąpień publicznych / 20

Różnice indywidualne \* Powstawanie społeczności

Co można zyskać dzięki nauce przemawiania publicznego / 22

Podstawowe elementy procesu komunikacji / 24

Odpowiedzialność mówcy / 25

Etyka \* Poszanowanie ludzkiej odmienności

Twoje pierwsze przemówienie / 29

Utrwalenie osiągnięć / 32

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... obawach *Strach pierwszego razu*

Mówiąc o... etyce *Etyka a wystąpienia publiczne*

### 2. Początek, czyli gdzie zaczyna się odpowiedzialność

Wybór i zawężenie tematu / 34

Wyznaczenie celów i motywu przewodniego / 37

Cele ogólne \* Cele szczególne

Specyfika publiczności i okazja towarzysząca przemówieniu / 42

Zbieranie materiału do przemówienia / 43

Przygotowanie konspektu / 43

Głośne ćwiczenia / 44

Zdobywanie pewności siebie / 45

**Przykład przemówienia:**

**Opowieść o Billu Veecku Davida Mellora / 49**

**Utrwalenie osiągnięć / 53**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... obawach *Lęk jako cecha i jako stan*

Mówiąc o... umiejętnościach *Ćwiczenie wystąpień*

**3. Krytyczny odbiór wygłaszanych tekstów / 56**

**Słuchanie a słyszenie / 56**

**Przeszkody w słuchaniu / 57**

**Typy słuchania / 59**

Zdefiniuj swoje cele \* Słuchanie służące zrozumieniu  
\* Słuchanie krytyczne

**Kształtowanie umiejętności słuchania / 67**

**Utrwalenie osiągnięć / 68**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... umiejętnościach *Jak prawidłowo prowadzić notatki i aktywnie słuchać?*

Mówiąc o... etyce *Celowe wprowadzanie słuchaczy w błąd*

**4. Przemawianie publiczne a życie kulturalne / 70**

**Zrozumienie zjawisk kulturowych / 73**

Dynamika kultury \* Wyzwania jakie niesie ze sobą różnorodność kulturowa

**Jak osiągnąć jedność zachowując różnorodność:**

**możliwe strategie / 78**

Rozpoznanie różnic \* Negocjowanie w przypadku odmiennych wartości \* akceptowanie różnych dróg osiągania celu  
\* Wybory związane ze stylem życia \* Zachowanie tożsamości w konfrontacji z odmiennością

**Utrwalenie osiągnięć / 89**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... obawach *Ksenofobia / 72*

Mówiąc o... umiejętnościach *Co mówią inni: kultura słowa / 85*

Mówiąc o... etyce *Przyzwyczajenia kulturowe / 87*

## Część 2. Odpowiedzialność mówcy a planowanie i przygotowanie przemowy

---

### 5. Jak zrozumieć publiczność / 96

#### **Analiza słuchaczy pod względem demograficznym / 97**

Wiek \* Płeć \* Wykształcenie \* Przynależność grupowa \*  
Zaplecze kulturowe i etniczne \* Odpowiedzialne wykorzystanie informacji związanych z charakterystyką demograficzną

#### **Analiza psychologiczna publiczności / 102**

Przekonania \* Postawy \* Wartości

#### **Identyfikowanie czynników demograficznych oraz psychologicznych / 108**

Zadawanie pytań słuchaczom \* Obserwowanie słuchaczy \*  
Wykorzystanie profilu psychologicznego

#### **Odpowiedzialne wykorzystanie analizy publiczności przy przygotowaniu przemówienia / 111**

Określenie celów \* Określenie zadań \* Określenie przesłania

#### **Utrwalenie osiągnięć / 118**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

#### **Mówiąc o... etyce *Analiza publiczności w kontekście wskazań etyki* / 101**

#### **Mówiąc o... umiejętnościach *Jak postępować z wrogo nastawionymi słuchaczami?* / 114**

### 6. Szukanie materiałów ilustrujących

#### **Określenie rodzaju potrzebnych materiałów**

#### **Źródła informacji / 124**

Poruszanie się po komputerowych bazach danych \* Materiały drukowane \* Audycje radiowe i telewizyjne \* Wywiady

#### **Zapisywanie informacji / 131**

#### **Właściwe korzystanie z materiałów źródłowych / 133**

#### **Utrwalenie osiągnięć / 136**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

#### **Mówiąc o...umiejętnościach *Jak wiele znaczy wystarczająco?* / 123**

#### **Mówiąc o...umiejętnościach *Przeprowadzenie wywiadu* / 132**

#### **Mówiąc o...etyce *Jaki wybór jest właściwy z punktu widzenia etyki?* / 135**

## 7. Wykorzystanie materiałów ilustrujących / 139

**Funkcje materiału ilustrującego / 139**

**Formy materiału ilustrującego / 141**

Wyjaśnienia \* Porównania \* Kontrasty \* Przykłady \* Statystyki \* Świadcstwa

**Myślenie krytyczne a wykorzystanie materiałów ilustrujących / 154**

Przykład przemowy informacyjnej: jak oddychamy

Przykład przemowy ukierunkowanej na rozwiązanie problemu:

Nasilenie zjawiska otyłości wśród dzieci

**Utrwalenie osiągnięć / 160**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... umiejętnościach *Wybór materiału ilustrującego* / 145

Mówiąc o... etyce *Zabawa liczbami* / 150

## 8. Organizacja przemówienia i sporządzenie konspektu / 162

**Budowanie planu przemówienia / 162**

Rozwinięcie motywu centralnego \* Wybór schematu organizacyjnego

**Schematy organizacji przemówienia / 165**

Schemat chronologiczny \* Schemat przestrzenny \* Schemat przyczynowy \* Schemat tematyczny

**Schemat zorientowany na słuchaczy / 168**

Układ „znajomość-akceptacja” \* Układ kolejności przyswajania \* Układ „pytanie-odpowiedź” \* Układ „problem-rozwiazanie” \* Układ kolejności eliminacji

**Konspekt przemówienia / 171**

Rodzaje konspektu \* Wskazówki przy przygotowaniu konspektu

**Utrwalenie osiągnięć / 179**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... umiejętnościach *Pamięć i organizacja* / 175

## 9. Wprowadzenie i zakończenie przemówienia / 182

**Przyciąganie i utrzymanie uwagi / 182**

Dynamika \* Realizm \* Przybliżenia \* Znajomość \* Sensacja \* Zawieszenie \* Konflikt \* Humor \* Ważność

**Rozpoczęcie wystąpienia / 187**

Nawiązanie do tematu lub okoliczności \* Osobiste odnie-

sienia lub podziękowania \* Stawianie pytania retorycznego  
 \* Formułowanie zaskakującego stwierdzenia \* Przytaczanie  
 cytatu \* Opowiadanie historii humorystycznej \* Używanie  
 ilustracji

### **Zakończenie wystąpienia / 197**

Stawianie wyzwania \* Podsumowanie najważniejszych my-  
 śli i założeń \* Przywoływanie cytatu \* Wykorzystanie ilu-  
 stracji \* Werbalizowanie dodatkowej przesłanki na poparcie  
 określonego sądu lub działania \* Wyrażenie osobistych in-  
 tencji

Przykład wstępu i zakończenia

### **Utrwalenie osiągnięć / 203**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propo-  
 zycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... etyce *Ujawnianie intencji* / 188

Mówiąc o... umiejętnościach *Jak długie wprowadzenie?* / 196

## **Część 3. Odpowiedzialna prezentacja**

---

### **10 Jak nadać przemówieniu kształt językowy / 208**

#### **Wybór stylu / 208**

Ścisłość \* Prostota \* Ponowne formułowanie \* Spójność

#### **Tworzenie atmosfery / 215**

Intensywność \* Stosowność

#### **Strategiczne użycie języka / 220**

Definicje \* Obrazowanie \* Metafora

Przykład przemówienia: Przemówienie podczas uroczystości  
 wręczenia literackiej Nagrody Nobla

#### **Oceń swoje postępy / 229**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propo-  
 zycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... umiejętnościach *Styl ustny i styl pisany* / 211

Mówiąc o... etyce *Podwójna mowa* / 219

### **11 Jak wygłaszać przemówienie / 233**

#### **Wybór metod prezentacji / 234**

Przemówienie zaimprovizowane \* Przemówienie wyuczo-  
 ne na pamięć \* Przemówienie przygotowane i prezentowane  
 ze skróconych notatek

Posługiwanie się głosem w celu porozumiewania się  
 ze słuchaczami / 235

Skuteczny głos \* Ćwiczenia prowadzące do panowania nad cechami wokalnymi wypowiedzi

**Posługiwanie się ciałem w celu porozumiewania się / 241**

Wymiary komunikacji niewerbalnej \* Dopasowywanie zachowania niewerbalnego do prezentacji

**Oceń swoje postępy / 250**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... umiejętnościach *Ćwiczenia wokalne* / 242

Mówiąc o... obawach *Pokonaj strach oddechem* / 248

**12 Jak posługiwać się pomocami wizualnymi / 254**

**Funkcje pomocy wizualnych / 254**

Rozumienie przekazu i pamięć \* Przekonywanie

**Rodzaje materiałów o charakterze wizualnym / 255**

Rzeczywiste przedmioty \* Zdjęcia i slajdy \* Taśmy wideo i filmy \* Rzutnik \* Wykresy \* Schematy i tabele \* Modele

**Strategie dobierania pomocy wizualnych**

**i posługiwania się nimi / 264**

Weź pod uwagę, do jakiej przemawiasz publiczności i przy jakiej okazji to czynisz? \* Weź pod uwagę potencjał komunikacyjny różnych pomocy wizualnych \* Dokonaj skutecznego zintegrowania materiału werbalnego z wizualnym

**Oceń swoje postępy / 270**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... umiejętnościach *Posługiwanie się pomocami wizualnymi w świecie interesów* / 265

Mówiąc o... etyce *Czy obrazy mogą kłamać?* / 267

**Część 4. Rodzaje przemówień publicznych**

---

**13 Przemówienia mające na celu informować / 275**

**Fakty, wiedza i era informacji / 275**

**Typy przemówień wygłaszanych z nastawieniem na przekazywanie informacji / 276**

Przemówienia definiujące \* Instrukcje i pokazy \* Sprawozdania ustne \* Wykłady

**Podstawowe cechy przemówień mających na celu przekazywanie informacji / 278**

Jasność \* Kojarzenie nowych myśli z już znanymi \* Gru-

powanie myśli \* Wizualizacje istotne dla słuchaczy \* Motywowanie słuchaczy

### **Budowanie przemówień mających na celu przekazywanie informacji / 284**

Przemówienia definiujące \* Instrukcje i prezentacje \* Sprawozdania ustne \* Wykłady

Przykładowy plan sprawozdania ustnego: Sprawozdanie komisji do spraw terapii za pomocą masażu

Przykładowy plan przemówienia definiującego

Przykładowy plan przemówienia towarzyszącego pokazowi:

Jak się buduje ogrodzenie z palików

Przykładowe przemówienie: Gejsza

### **Oceń swoje postępy / 302**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... umiejętnościach *Jak wybrać temat* / 279

Mówiąc o... obawach *Przetwarzanie informacyjne* / 282

Mówiąc o... etyce *Zatajanie informacji* / 284

## **14 Przemówienia mające na celu przekonywać / 305**

### **Powodowanie, by słuchacze zmienili zdanie**

#### **a także sposób działania / 307**

Analizowanie potrzeb i pragnień słuchaczy \* Przekształcanie potrzeb i pragnień w apele motywacyjne \* Posługiwanie się apelami motywacyjnymi \* Posługiwanie się argumentami motywacyjnymi

### **Porządkowanie przemówień perswazyjnych:**

#### **sekwencja umotywowana / 319**

Budowanie przemówień pobudzających do działania \*

Budowanie przemówień perswazyjnych

Przykładowy plan przemówienia pobudzającego do działania:

Liczby, które mogą uratować życie

Przykładowy plan przemówienia perswazyjnego: Pozytywna, negatywna propaganda polityczna

Przykładowe przemówienie: O Wypowiedzeniu wojny Japonii

### **Oceń swoje postępy / 334**

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... umiejętnościach *Przekonywanie różnorodnej publiczności*

Mówiąc o... etyce *Apelowanie do strachu*

## 15 Argumentacja i myślenie krytyczne / 339

### Racjonalne myślenie i wypowiadanie się: argumentacja / 339

Typy tez \* Typy argumentów \* Formy rozumowania

### Ocenianie argumentacji / 348

W przypadku rozumowania z przykładów \* W przypadku rozumowania z uogólniania \* W przypadku rozumowania z oznaki czy objawu \* W przypadku rozumowania z przypadku równoległego \* W przypadku rozumowania z przyczyny

### Wykrywanie błędów w rozumowaniu / 351

### Wskazówki na temat rozwijania przemówień argumentacyjnych / 354

### Rzut oka na debaty / 356

Przykładowe argumentacje zaczerpnięte z drugiej debaty prezydenckiej w 1996 roku

### Oceń swoje postępy / 363

Podsumowanie rozdziału \* Pojęcia podstawowe \* Propozycje ćwiczeń \* Literatura cytowana

Mówiąc o... obawach *Osobiste ryzyko argumentacji* / 345

Mówiąc o... umiejętnościach *Ocenianie argumentacji* / 349

Mówiąc o... etyce *Argumenty ad personam* / 354

## Źródła cytatów i fotografii / 367